

**Dostosowania wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny z historii dla klasy piątej szkoły podstawowej
do programu nauczania „Wczoraj i dziś”**

Temat lekcji	Poziom podstawowy dopuszczający uczeń:	Poziom podstawowy dostateczny uczeń:	Poziom ponadpodstawowy dobry uczeń:	Poziom ponadpodstawowy bardzo dobry uczeń:	Poziom ponadpodstawowy celujący uczeń:
Rozdział 1. Pierwsze cywilizacje 1. Życie pierwszych ludzi	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak</i> – opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym – potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt	– wyjaśnia, dlaczego narzędzia metalowe są lepsze od kamiennych – poprawnie posługuje się terminami: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i>	– przedstawia, skąd wywodzą się praludzie – opisuje życie ludzi pierwotnych – charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza – porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym	– wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna – wyjaśnia znaczenie nabycia umiejętności wskrzeszania ognia przez człowieka	– przedstawia dawne i współczesne sposoby wytapiania żelaza – wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej
2. Miasta- państwa	– przy pomocy	– wskazuje na mapie:	– poprawnie posługuje	– wymienia	

Mezopotamii	nauczyciela posługuje się terminami: <i>cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks</i> – wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu człowieka	obszar Mezopotamii – wyjaśnia zasadę <i>oko za oko, ząb za ząb</i>	się terminami: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i> – samodzielnie wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii, Tygrys, Eufrat, Ur, Babilon	najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii – opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji	– charakteryzuje i podaje przykłady państw-miast z terenu Mezopotamii – wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa w życiu społecznym
3. W Egipcie faraonów	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>piramida, faraon</i> – wskazuje na mapie: Egipt oraz Nil – opisuje wygląd piramid	– poprawnie posługuje się terminami: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i> – porównuje wygląd hieroglifów i pisma współczesnego	– wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej – opisuje zakres władzy faraona	– wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej – przedstawia strukturę społeczną Egiptu	– podaje przykłady bogów i charakteryzuje wierzenia Egipcjan
4. W starożytnym Izraelu	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Tora, Żydzi, Dekalog</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok,</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza,</i>	– opisuje główne etapy historii Izraelitów – charakteryzuje	– porównuje wierzenia Egiptu oraz Izraela

	– wyjaśnia, o czym opowiada Biblia – wymienia najważniejsze postaci biblijne związane z dziejami Żydów	<i>Świątynia Jerozolimska</i> – wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem	– samodzielnie wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę	judaizm	
5. Cywilizacje Indii i Chin	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Wielki Mur Chiński</i> – wskazuje na mapie: Indie, Chiny – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego jedwab i porcelana były towarami poszukiwanymi na Zachodzie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i> – wymienia osiągnięcia cywilizacji doliny Indusu	– wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej – wyjaśnia, kiedy narodziło się cesarstwo chińskie	– opisuje system kastowy w Indiach	– charakteryzuje wierzenia hinduistyczne
6. Od hieroglifów do alfabetu	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>pismo obrazkowe, hieroglify, alfabet, pismo</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe,</i>	– porównuje pismo obrazkowe i alfabetyczne – wyjaśnia związek	– wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi i	– wymienia przykłady materiałów pisarskich stosowanych w przeszłości

	<i>alfabetyczne</i> – wyjaśnia, do czego służy pismo – charakteryzuje polskie pismo jako przykład pisma alfabetycznego	<i>Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i> – wyjaśnia, w jaki sposób umiejętność pisanie wpłynęła na dalsze osiągnięcia człowieka	między wynalezieniem pisma a historią i prehistorią – omawia przyczyny wynalezienia pisma	przekazywania doświadczeń – przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły	
Rozdział 2. Starożytna Grecja 1. Demokratyczne Ateny	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>demokracja, zgromadzenie ludowe</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd greckiego polis i życie w nim na przykładzie Aten	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> – wskazuje na mapie: Grecję, Ateny	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>demokracja</i> i charakteryzuje demokrację ateńską	– wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis) – wyjaśnia, kim był Perykles	– opisuje, kto posiadał prawa polityczne w Atenach
2. Sparta i wojny z Persami	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>danina, sojusz</i> – przy pomocy nauczyciela	– poprawnie posługuje się terminami: <i>danina, sojusz, hoplita, falanga</i> – przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego – wyjaśnia, dlaczego	– wyjaśnia, kim byli Dariusz, Kserkses i Leonidas – charakteryzuje ustrój i społeczeństwo	– posługuje się wyrażeniami: <i>spartańskie warunki, mówić lakonicznie</i> – wskazuje na mapie: Maraton, Termopile,	– wyjaśnia przyczyny i opisuje przebieg wojen grecko-perskich

	przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego	Spartan uważano za najlepszych wojowników greckich – wskazuje na mapie: Spartę, Persję	starożytnej Sparty	Salaminę – zaznacza na osi czasu daty: 490 r. p.n.e., 480 r. p.n.e.	
3. Bogowie i mity	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mity, heros</i> – przy pomocy nauczyciela charakteryzuje najważniejszych bogów greckich	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, koń trojański</i> – przedstawia wierzenia starożytnych Greków – wskazuje na mapie: górę Olimp, Troję	– charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali – wyjaśnia współczesne rozumienie wyrażenia: <i>koń trojański</i>	– wyjaśnia, kim był Homer – omawia różne mity greckie	– przedstawia treść <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i>
4. Kultura starożytnej Grecji	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, igrzyska, olimpiada, stadion</i> – opisuje rolę sportu w codziennym życiu – przy pomocy nauczyciela opisuje,	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i> – opisuje charakter antycznych igrzysk	– wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji – opisuje charakter i cele antycznego teatru – przedstawia dokonania nauki greckiej – objaśnia i zaznacza	– objaśnia, czym jest filozofia, i przedstawia jej najwybitniejszych przedstawicieli – wyjaśnia, kim byli: Fidiasz, Myron, Sofokles, Pitagoras, Tales z Miletu, Sokrates, Platon,	– przedstawia współczesną tradycję igrzysk olimpijskich – porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi

	jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów	sportowych	na osi czasu datę: 776 r. p.n.e.	Arystoteles	
5. Imperium Aleksandra Wielkiego	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>imperium</i> – uzasadnia, dlaczego Aleksandra nazwano „Wielkim” – określa, na jakim obszarze toczyły się opisywane wydarzenia	– poprawnie posługuje się terminami: <i>imperium, węzeł gordyjski, hellenizacja</i> – wskazuje na mapie: Macedonię, Persję, Indie i Aleksandrię w Egipcie	– opisuje przebieg kampanii perskiej Aleksandra Macedońskiego – opisuje dokonania Filipa II i Aleksandra Macedońskiego (Wielkiego)	– objaśnia i zaznacza na osi czasu daty: 333 r. p.n.e., 331 r. p.n.e. – posługuje się terminami: <i>falanga macedońska, kultura hellenistyczna</i>	– wyjaśnia charakter kultury hellenistycznej – przedstawia skutki podbojów Aleksandra
Rozdział III. Starożytny Rzym 1. Ustrój starożytnego Rzymu	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dyktator, cesarz</i> – wskazuje na mapie: Rzym – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> – przedstawia legendarne początki Rzymu – wskazuje na mapie:	– charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i jej główne organy władzy – omawia dokonania Gajusza Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta	– przedstawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich – objaśnia i zaznacza na osi czasu daty: 753 r. p.n.e., 44 r. p.n.e	– opisuje konflikt społeczny między patrycjuszami a plebejuszami

		Półwysep Apeniński			
2. Imperium Rzymskie	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>provincia, legiony, plemiona barbarzyńskie, wielka wędrówka ludów</i> – przedstawia wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty	– poprawnie posługuje się terminami: <i>provincia, legiony, romanizacja, plemiona barbarzyńskie, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i> – wymienia główne prowincje Imperium Rzymskiego – wskazuje na mapie: Kartaginę, granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol	– omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego – objaśnia zaznacza na osi czasu daty: 395 r. n.e., 476 r. n.e.	– opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie – opisuje okoliczności upadku cesarstwa zachodniego	– zna postać cesarza Konstantyna Wielkiego
3. Życie w Wiecznym Mieście	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, gladiatorzy, niewolnicy</i> – przy pomocy nauczyciela przedstawia warunki życia oraz rozrywki	– poprawnie posługuje się terminami: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i> – omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki	– wymienia najważniejsze bóstwa czczone przez Rzymian i określa, jakimi dziedzinami życia się opiekowały – charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego	– wyjaśnia, dlaczego Rzym był nazywany Wiecznym Miastem – opisuje, jakie funkcje pełniło Forum Romanum	– wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw

	dawnych mieszkańców Rzymu	wywarła na nie religia Greków			
4. Dokonania starożytnych Rzymian	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i>	– omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej – wyjaśnia powiedzenie: <i>Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i> – omawia dokonania Wergiliusza i Horacego	– uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku kulturowego podbitych ludów	– wyjaśnia rolę praw i przepisów w funkcjonowaniu państwa na przykładzie Rzymu
5. Początki chrześcijaństwa	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>apostołowie, Jezus z Nazaretu, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i> – charakteryzuje działalność apostołów po ukrzyżowaniu Jezusa	– wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, Mediolan – omawia nauki Jezusa z Nazaretu oraz dokonania świętego Piotra, świętego Pawła z Tarsu i Konstantyna Wielkiego – objaśnia i zaznacza na osi czasu daty: 33 r. n.e., 313 r. n.e.	– wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu – wyjaśnia, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa	– wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa

Rozdział IV. Początki średniowiecza 1. Bizancjum w czasach świetności	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>ikona, freski, mozaika</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i> – wskazuje na mapie: Konstantynopol, granice cesarstwa bizantyjskiego w czasach Justyniana I Wielkiego	– tłumaczy, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem – podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego – zaznacza na osi czasu datę upadku Konstantynopola – 1453 r. – zna postać Justyniana I Wielkiego	– wyjaśnia znaczenie wyrażenia <i>bizantyjski przepych</i> – wskazuje, jaką rolę w periodyzacji dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego – charakteryzuje styl bizantyjski w sztuce	– omawia dokonania Justyniana I Wielkiego
2. Arabowie i początki islamu	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>oaza, islam, Allah, Koran, meczet</i> – przy pomocy nauczyciela wskazuje podstawowe różnice między chrześcijaństwem a islamem	– poprawnie posługuje się terminami: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i> – omawia najważniejsze zasady wiary muzułmanów	– wskazuje na mapie: Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę oraz imperium arabskie w okresie świetności – przedstawia postać i działalność Mahometa – objaśnia zaznacza na osi czasu datę: 622 r.	– charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu	– omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki w średniowieczu

3. Nowe państwa w Europie	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dynastia, cesarstwo, możnowładca</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „Wielki”	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i> – wskazuje na mapie: zasięg terytorialny państwa Franków w czasach Karola Wielkiego, Akwizgran i Rzym	– przedstawia postanowienia traktatu w Verdun oraz jego skutki – objaśnia i zaznacza na osi czasu daty: 800 r., 843 r., 962 r.	– wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów – omawia dokonania: Chłodwiga, Karola Młota, Pepina Małego, Karola Wielkiego i	– charakteryzuje rozwój kultury i nauki w czasach Karola Wielkiego i Ottona I
4. Konflikt papiestwa z cesarstwem	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prawosławie, ekskomunika</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i> – wyjaśnia konsekwencje	– wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej – przedstawia postaci: papieża Grzegorza VI, cesarza Henryka IV – przedstawia postanowienia konkordatu w	– przedstawia przebieg sporu pomiędzy cesarzem a papieżem w XI w.	– wyjaśnia, czym są religie, a czym wyznania religijne

		ekskomuniki cesarza i opisuje ukorzenie się cesarza Henryka IV w Canossie	Wormacji – objaśnia i zaznacza na osi czasu daty: 1054 r., 1077 r., 1122 r.		
5. Wyprawy krzyżowe	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> – opisuje wygląd rycerzy zakonnych	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> – wyjaśnia przyczyny ogłoszenia krucjat – omawia skutki pierwszej krucjaty	– wskazuje na mapie: Ziemię Świętą i trasy wybranych krucjat – przedstawia postać: Urbana II – objaśnia i zaznacza na osi czasu daty: 1096 r., 1291 r.	– opisuje skutki wypraw krzyżowych	– przedstawia zakony templariuszy, joannitów i Krzyżaków oraz ich zadania
Rozdział V. Spółeczeństwo średniowiecza 1. System feudalny	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior, wasal, hołd lenny, przywilej</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna	– poprawnie posługuje się terminami: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hołd lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i>	– przedstawia, jak wyglądał hołd lenny – wymienia i charakteryzuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym	– opisuje zależność między seniorem a wasalem	– omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym
2. Epoka rycerzy	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rycerz, herb, kopia, ostrogi</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i>	– charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego – wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem – opisuje uzbrojenie	– opisuje życie codzienne rycerstwa – przedstawia poszczególne etapy wychowania	– opisuje ceremonię pasowania na rycerza

			rycerskie	rycerskiego	
3. Średniowieczne miasto i wieś	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz, pług, radło, brona</i> – porównuje życie codzienne mieszkańców średniowiecznych miast i wsi	– poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpółówka, pług, radło, brona</i>	– opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta – charakteryzuje główne zajęcia mieszkańców miast – opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej	– wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi – przedstawia organy samorządu miejskiego	– charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan – wyjaśnia, na czym polegała trójpółówka
4. Kościół w średniowieczu	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, uniwersytet</i> – przy pomocy nauczyciela omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację – wyjaśnia, czym zajmowali się kopiaści	– poprawnie posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiaści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i> – charakteryzuje stan duchowny w średniowieczu	– opisuje różne role, jakie odgrywali duchowni w społeczeństwie średniowiecznym – przedstawia najważniejsze zakony średniowieczne – wyjaśnia określenie <i>benedyktyńska praca</i>	– przedstawia dokonania świętego Franciszka z Asyżu – charakteryzuje średniowieczne szkolnictwo	– porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne

5. Sztuka średniowiecza	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>katedra, witraże, miniatura</i> – przy pomocy nauczyciela omawia zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce	– poprawnie posługuje się terminami: <i>katedra, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory</i> – wymienia różne dziedziny sztuki średniowiecznej	poprawnie posługuje się terminami: <i>biblia pauperum, miniatura, inicjał</i> – wyjaśnia, czym była i jakie zadania spełniała <i>biblia pauperum</i>	– charakteryzuje styl romański – omawia cechy stylu gotyckiego	– porównuje styl gotycki i romański
Rozdział VI. Polska pierwszych Piastów 1. Zanim powstała Polska	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wielka wędrówka ludów, plemię</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd osady w Biskupinie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie</i>	– przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich – charakteryzuje wierzenia Słowian – wskazuje na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich	– przedstawia najstarsze państwa słowiańskie – wymienia państwa słowiańskie, które przyjęły chrześcijaństwo w obrządku łacińskim, oraz te, które przyjęły je w obrządku greckim	– wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody
2. Mieszko I i początki	– przy pomocy nauczyciela posługuje	– poprawnie posługuje się terminami: <i>książę,</i>	poprawnie posługuje się terminami:	– przedstawia	– opisuje stosunki

Polski	się terminami: <i>książę</i>, <i>dynastia</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska”	<i>dynastia</i>, <i>Piastowie</i>, <i>biskupstwo</i>, <i>poganin</i> – objaśnia i zaznacza na osi czasu daty: 966 r., 972 r. – wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I	<i>dypłomacja</i>, <i>Dagome iudex</i> – wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I jest uznawany za pierwszego historycznego władcę Polski – opisuje zasługi Mieszka I i Dobrawy	okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I – wyjaśnia skutki chrztu Mieszka I	Mieszka I z sąsiadami
3. Polska Bolesława Chrobrego	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>arcybiskupstwo</i>, <i>koronacja</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>relikwie</i>, <i>zjazd gnieźnieński</i>, <i>arcybiskupstwo</i>, <i>Milsko</i>, <i>Łużyce</i>, <i>Grody Czerwieńskie</i>, <i>koronacja</i> – opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów – objaśnia i zaznacza na osi czasu daty: 1000 r., 1025 r.	– wskazuje na mapie: granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite – omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III	– przedstawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie	– opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami
4. Kryzys i odbudowa	– przy pomocy nauczyciela posługuje	– poprawnie posługuje się terminem: <i>insygnia</i>	– wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza	– opisuje sytuację	– ocenia postawę

państwa polskiego	się terminem: <i>insygnia królewskie</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”	<i>królewskie</i> – wskazuje na mapie: ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela – objaśnia i zaznacza na osi czasu datę: 1076 r.	nazwano „Odnowicielem” – omawia działalność: Mieszka II, Bezpryma, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława	państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego – charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego	Bezpryma – przedstawia skutki kryzysu państwa polskiego
5. Rządy Bolesława Krzywoustego	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior i juniorzy, zasada senioratu</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i> – wskazuje na mapie: państwo Bolesława Krzywoustego – zaznacza na osi czasu daty: 1109 r. i 1138 r.	– opisuje postaci: Władysława Hermana, Sieciecha, Bolesława Krzywoustego i Zbigniewa – opisuje rządy Władysława Hermana i rolę Sieciecha w jego państwie – opisuje niemiecki najazd w 1109 r. i obronę Głogowa – przedstawia sukcesy Krzywoustego w walkach z Pomorzanami	– przedstawia przebieg konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem	– omawia przyczyny ogłoszenia testamentu Krzywoustego

6. Społeczeństwo w czasach pierwszych Piastów	– posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, danina, posługi</i> – przedstawia wygląd i budowę średniowiecznego grodu	– poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna</i>	– charakteryzuje grupy ludności w państwie wczesnopiastowskim – opisuje sposoby pozyskiwania ziemi uprawnej i jej uprawiania – omawia zakres władzy panującego w państwie pierwszych Piastów	– przedstawia charakter drużyny książęcej	– wyjaśnia powinności ludności względem władcy
Rozdział VII. Polska w XIII–XV wieku' 1. Rozbicie dzielnicowe	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi	– poprawnie posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpółowka</i> – wskazuje na mapie: podział państwa na różne dzielnice oraz ziemie utracone w okresie rozbicia dzielnicowego – objaśnia i zaznacza na osi czasu daty: 1226	– charakteryzuje państwo polskie podczas rozbicia dzielnicowego – omawia postaci: Władysława Wygnańca, Leszka Białego, Konrada Mazowieckiego, Henryka Pobożnego	– opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia – omawia skutki rozbicia dzielnicowego	– opisuje kolonizację na ziemiach polskich

		r., 1227 r., 1241 r.			
2. Zjednoczenie Polski	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>starosta</i> , <i>Szczerbiec</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>starosta</i> , <i>Szczerbiec</i> – wskazuje na mapie: granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, ziemie utracone na rzecz Krzyżaków – omawia postaci: Przemysła II, arcybiskupa Jakuba Świnki, Wacława II, Władysława Łokietka – zaznacza na osi czasu daty: 1295 r., 1309 r., 1320 r., 1331 r.	– przedstawia próby zjednoczenia Polski przez książąt śląskich oraz Przemysła II – opisuje, w jakich okolicznościach Władysław Łokietek utracił Pomorze Gdańskie	– przedstawia działania Władysława Łokietka na rzecz zjednoczenia kraju	– opisuje przebieg konfliktu Władysława Łokietka z Krzyżakami
3. Czasy Kazimierza Wielkiego	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>uniwersytet</i> , <i>Orle Gniazda</i> , <i>Akademia Krakowska</i> – przy pomocy	– poprawnie posługuje się terminami: <i>uniwersytet</i> , <i>Orle Gniazda</i> , <i>Akademia Krakowska</i> – wskazuje na mapie: granice monarchii Kazimierza Wielkiego i	– przedstawia i ocenia postanowienia pokoju w Kaliszu	– wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz dbał o obronność państwa – charakteryzuje reformy Kazimierza Wielkiego	– tłumaczy, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej

	nauczyciela tłumaczy, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki” – wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i>	ziemie włączone do Polski przez tego władcę – objaśnia i zaznacza na osi czasu daty: 1333 r., 1343 r., 1364 r.			
4. Unia polsko-litewska	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>unia personalna</i> – przedstawia dynastię zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę – przy pomocy nauczyciela opisuje przyczyny i przebieg wielkiej wojny z zakonem krzyżackim	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i> – wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej – opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem – wskazuje na mapie: granice Wielkiego Księstwa Litewskiego, Krewa, Horodło, Grunwald, Toruń – objaśnia i zaznacza na osi czasu daty: 1385	– przedstawia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę – wymienia postanowienia unii w Krewie – przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu	– opisuje postaci: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, wielkiego księcia Witolda, Pawła Włodkowica, Ulricha von Jungingena	– wyjaśnia zasady współpracy między Polską a Litwą ustalone w zapisach unii w Horodle

		r., lata 1409–1411, 1410 r., 1413 r.			
5. Czasy świetności dynastii Jagiellonów	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wojska zaciężne, żold</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje okoliczności śmierci Władysława Warneńczyka – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żold</i> – wskazuje na mapie: Węgry, Warnę, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne – objaśnia i zaznacza na osi czasu daty: 1444 r., 1454 r., 1466 r.	– omawia dokonania: Władysława III Warneńczyka, Zbigniewa Oleśnickiego i Kazimierza Jagiellończyka – wskazuje na mapie: państwa rządzone przez Jagiellonów w drugiej połowie XV w.	– opisuje przebieg wojny trzynastoletniej – przedstawia postanowienia II pokoju toruńskiego	– przedstawia okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej – charakteryzuje rządy Kazimierza Jagiellończyka
6. Monarchia stanowa w Polsce	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>szlachta, sejm walny, izba poselska, senat</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i> – objaśnia i zaznacza na osi czasu daty: 1374 r., 1505 r.	– przedstawia sejm walny oraz jego skład – poprawnie posługuje się terminami: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa</i>	– wyjaśnia, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę – wyjaśnia, w jaki sposób szlachta uzyskała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce	– przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie – wyjaśnia znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i>

Opracowała: D. Molenda-Mokosa